

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

Az Európai Unió kommunikációs politikája

Készítette: dr. Németh Zoltán

Konzulens: **dr. Kardos Gábor** egyetemi docens

2007.

I. fejezet: Bevezetés - a téma rövid ismertetése

Az Európai Unió egyik legújabb és talán legvitatottabb politikája a kommunikációs politika, mely lassan önálló területté kezd válni, ezzel is bizonyítva e szegmens fontosságát. Annak érdekében, hogy az Európai Unió és annak működése ismert legyen a polgárok előtt, és egy széleskörűen támogatott európai közösség alakulhasson ki, a tagállamok polgárainak rendelkezniük kell a legfontosabb ismeretekkel, így a megfelelő tájékozottságuknak köszönhetően magukénak érezhetik a jövőjüket jelentő Európai Uniót.

Szakdolgozatom az EU kommunikációs politikájáról szól az alábbi tematika szerint:

- kommunikációs politika bemutatása, különös tekintettel a D-tervre, a Fehér Könyvre és a Herrero-jelentésre
- az Európai Unió kommunikációjával foglalkozó szervek bemutatása
- a kommunikáció fő csatornáinak bemutatása, az Európai Unió kommunikációs hálózata
- a magyarországi Európai Unió kommunikáció és ennek intézményi háttere
- eredményei a közvélemény kutatási eredmények szemszögéből

Célom, hogy bemutassam ezt a viszonylag fiatal, kevés szakirodalommal bíró területet, és összefoglaljam az eddigi szakértői dokumentumok rendelkezéseit, gondolatait és vitáit, megmutassam a kommunikáció fontosságát és ezzel együtt a jelenleg még fennálló hiányosságokat, és a jövőbeni változtatások szükségességét is.

Dolgozatom egyik kiinduló alapgondolata Harangozó Gábor véleménye: „Az európai projekt és annak sikeressége azon is múlik, hogy azok, akikért és akiről szól, magukénak érezzék.”

I. Az Európai Unió kommunikációs politikájának szabályozási háttere

A „D” - terv

Mielőtt az Európai Unió kommunikációs politikájának legfontosabb jogforrását bemutatnám, talán érdemes visszatekinteni az annak megszületését megelőző D-terv mondanivalójára is.

Az Európai Bizottság COM (2005) 494. szám alatt közleményt adott ki, melynek pontos címe: Bizottság hozzájárulása az elméleti útkeresési szakasz munkájához, és azon túl: D-terv a Demokrácia, Dialógus és Diszkusszió érdekében

A Bizottság a Demokrácia, Dialógus és Diszkusszió D-tervét nem az Alkotmánnyal kapcsolatos mentőakcióként, hanem az Európai Unió demokratikus intézményei és polgárai közti szélesebb vita ösztönzése céljából javasolta. Ez a javaslat a már létező vagy korábban felvetett kezdeményezések és programok kiegészítését jelenti, legyen szó akár az oktatás, a fiatalság, a kultúra és az aktív európai polgárság kérdéséről.

A D-terv összeköttetést biztosít a Bizottság tevékenységeit a kívülágnak bemutató kommunikáció javítására irányuló európai kommunikációs cselekvési terv, illetve a kommunikációs stratégia és a demokrácia témakörében a Fehér Könyv között.

A demokrácia, a dialógus és a diszkusszió D-terve olyan eljárásrendszert alakított ki, amelynek célja az Európai Unió jövőjére vonatkozó nyilvános vita ösztönzése.

Bár közös kereteket igyekszik biztosítani, a Bizottság elismeri, hogy minden vita saját helyi, regionális és nemzeti jellemzőkkel bír. Az Európai Unió jelentősége az éppen érintett ország és politikai tartalom függvényében változik az, és ennek megfelelően az érintett országok különböző témaköröket emelnek ki.

Érdemes áttekinteni, hogy a D-terv mely témákkal foglalkozik részletesen:

- Európa gazdasági és társadalmi fejlődése
- Az Európához és az unió feladataihoz fűződő elképzelések
- Európa határai és szerepe a világban
- Partneri együttműködés az európai intézményekkel és testületekkel
- Széles körű nyilvános vita ösztönzése
- A polgárok részvételének előmozdítása a demokratikus folyamatban
- Nyitottabb működés

A D-terv törekedett arra, hogy új konszenzust tisztázzon Európa vonatkozásában, elmélyítse és legitimálja azt, valamint arra, hogy kritikával is illesse, illetve, hogy megoldásokat találjon azokban az esetekben, amikor a várakozásoknak nem felel meg. A fentiek fényében az Európai Bizottság javasolta a tagállamoknak, hogy:

- Tegyék meg a szükséges lépéseket a nemzeti szintű vita szervezett megrendezéséhez olyan hamar, amilyen hamar lehetséges;
- Működjenek együtt a Bizottsággal és más intézményekkel vagy testületekkel annak érdekében, hogy a nemzeti szintű vitát a lehető leghatékonyabban támogassák és járuljanak hozzá a szervezéshez, beleértve az országokban tett látogatásokat is;¹

A D-terv során elmélyült vitának köszönhetően adódott a lehetőség egy Fehér Könyv megalkotására az európai kommunikációs politikáról.

Fehér Könyv az európai kommunikációs politikáról

Az Európai Bizottság 2006-ban fehér könyvet adott ki az Európai kommunikációs politikáról (fehér könyv: az angol törvény-előkészítési gyakorlatból átvett sajátos "műfaj": valamely nagy horderejű kérdés tervezett kezelési módjáról készült átfogó összeállítás, amely iránymutatásul szolgál a későbbi jogszabályalkotás számára). Fő célja, hogy a jövőre nézve haladási irányvonalat javasoljon és az Európai Uniót és annak polgárait eszmecserére ösztönözze azzal kapcsolatban, hogy hogyan lehetne hatékonyabban együttműködni a kommunikációs szakadék megszüntetése érdekében.

Készítése során a Bizottság különös figyelmet fordított az Európai Unió információs és kommunikációs stratégiájának végrehajtásáról szóló európai parlamenti állásfoglalás ajánlásainak (Herrero - jelentés 2004/2238(INI)). Hasznosította továbbá a számos nyilvános esemény során és különböző szakértőktől nyert információkat is.²

Első része kritikus hangon bírálja az eddigi EU kommunikációt és emellett megfogalmazza az új irányt, amely a Bizottság szerint a jövőben követendő:

Közismert tény, hogy az Európai Unió és az európai polgárok közé kommunikációs szakadék ékelődik. A kérdés a Maastrichti Szerződést hatályba léptető 1992-es népszavazásokat követően került visszavonhatatlanul napirendre. Az utóbbi években az összes EU-intézményben új irányt vett a kommunikációval kapcsolatos munka. Az általános vélekedés szerint azonban további erőfeszítéseket kellene tenni az ügy érdekében. A kommunikáció túlságosan „brüsszeli ügy” maradt. Idáig elsősorban arra irányult, hogy a polgárokat az EU tevékenységéről tájékoztassa, és kevesebb

---

¹ A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK - COM(2005) 494.

²2 Fehér Könyv 2. oldal 3-as lábjegyzet

figyelmet fordított arra, hogy meghallgassa az emberek véleményét. Ugyan a konzultációs mechanizmusok általános gyakorlattá váltak, azonban csak speciális politikai kezdeményezésekre irányulnak, és a polgárok gyakran érzik úgy, hogy azon eszközök, melyek segítségével bekapcsolódhatnak az eszmecserébe, egyáltalán nem, vagy csak korlátozott mértékben hozzáférhetők. Az intézményi kommunikáció - fontos szerepe és folyamatos fejlődése ellenére - egyértelműen kevés ahhoz, hogy megszüntesse a kommunikációs szakadékot.

Az Európai Bizottság ezért alapvetően új, radikális változást hozó megközelítést javasol: olyan kommunikációt, mely a monológot dialógussá alakítja, középpontjába pedig az intézmények helyett a polgárokat állítja.³ A kommunikációt jogos helyére, az EU-politikák közé kell emelni, és a polgárok szolgálatára fordítani. Az emberek és a politikai döntéshozók közötti őszinte dialógusra és a polgárok egymással folytatott élénk politikai eszmecseréjére kell, hogy alapuljon. Bármely társadalmi rétegből érkező polgár számára biztosítani kell a jogot, hogy az Európai Unióval kapcsolatban objektív és teljes körű tájékoztatáshoz jusson, és hogy bizalommal fordulhasson az EU-intézményekhez, tudván, hogy véleményét és aggodalmait meghallgatják. Ennek elérésében különösen fontos szerepe lesz az Európai Parlamentnek, a tagállamoknak és az európai polgárokat képviselő szervezeteknek, hiszen közös érdekük a polgárokat az európai ügy mellé állítani.⁴

Ezt követően a Fehér könyv kiemeli, hogy az EU polgárainak joggyakorlása, valamint a helyi média tevékenysége nemzeti szinten marad, holott az EU lakosságának mindennapi életét befolyásoló politikai döntések jó részét EU szinten hozzák meg. A polgárok távolinak érzik a döntéseket, ezek folyamatát és az EU intézményeket, ezért el kell érni, hogy ez a helyzet megváltozzon. Sajnálatos módon kijelenthető, hogy egyfajta kommunikációs deficit alakult ki az Európai Unióban. Ez azt jelenti, hogy az állampolgárok nem kapcsolódnak az európai intézményekhez, nem tekintik őket a realitáshoz (valóságos szerepükhöz) képest fontosnak, vagy - akár a valós folyamatoktól függetlenül - a nemzeti kereteket, a nemzeti parlamentet, törvényhozást tartják a legfontosabbnak.⁵

A kommunikációs deficit során a kommunikáció rituális, reprezentatív, személytelen, intézményes, diplomáciai jellegű, felülről lefelé haladó. Kimarad az a szubjektív kérdés, hogy az egyes témák hogyan érintik az egyes európai polgárt, az egyént, a családját, a szakmáját, a lakóhelyét, a természetes és választott közösségeit; az érdekeit, az értékeit, az érzelmeit, az identitását. Az absztrakt, intézményi, külügyi-diplomáciai, fentről lefelé való közelítés élesen szemben áll a személyes és a társadalmi (családi, szakmai-munkahelyi, lakóhelyi) érintettség felismerésére alapozó, alulról felfelé is haladó kommunikációval. Míg az első jellemzően passzív befogadást (hírfogyasztást) feltételez, az utóbbi lehetőséget ad az aktív (pro aktív és interaktív) kommunikációra.⁶

³ Fehér Könyv, I. rész a kommunikáció, mint önálló politika

⁴ Fehér Könyv, I. rész a kommunikáció, mint önálló politika

⁵ Sükösd Miklós Kommunikációs deficit Magyarország európai uniós csatlakozásának médiabemutatásában, www.mediakutato.hu/cikk/2003_04_tel/04_kommunikacios_deficit

⁶ Sükösd Miklós Kommunikációs deficit Magyarország európai uniós csatlakozásának médiabemutatásában

Természetesen felmerül a kérdés, hogy hogyan lehet csökkenteni ezt a kommunikációs deficitet. A kommunikációs deficit csökkentésére számos szereplő és stratégia kínálkozik. Anélkül, hogy hosszas szakmai elemzésbe merülnék el, csak kiemelem az alapvető megoldási irányokat:

- át kell alakítani a hazai sajtó EU rovat struktúráját
- cikkcserék, az európai mellékletek, a más európai lapokkal közös, többnyelvű mellékletek kialakítása
- rengeteg feladata lehet a magyar kormánynak is (erről később bővebben lesz szó)
- az EU médiarendszere is szerepet játszhat a kommunikációs deficit enyhítésében.

A Fehér Könyv ezt követően kiemeli a nemzeti hatóságok felelősségét is:

„A kormány felelőssége, hogy nemzeti, regionális és helyi szinten konzultáljon a polgárokkal, és tájékoztassa őket a közhatóságok politikai stratégiáiról - többek közt az európai politikákról és azoknak a lakosság mindennapi életére gyakorolt hatásairól -, feladata továbbá, hogy fórumokat hozzon létre a viták életben tartására és élénkítésére.”

Éppen a nemzeti hatóságok felelőssége miatt nagyon fontos, hogy a kommunikációs politika közös alapelvek szerint működjön. A Bizottság 4 fő alapelvet emel ki:

- a tájékoztatáshoz való jog és a vélemény nyilvánítás szabadsága
- társadalmi integráció
- sokféleség
- részvétel

Az alapelvek lefektetésén túl a jövő irányának kijelölte a Bizottság egy kommunikációról szóló európai charta vagy magatartási kódex létrehozását, amely azért lenne fontos, hogy az egyes tagállamok legalább a fent említett alapelveket tartsák tiszteletben.

Lényeges, hogy az EU kommunikációnak arra kell összpontosítania, hogy biztosítsa azokat az eszközöket és lehetőségeket, melyek minél több ember számára teszik lehetővé az információhoz való hozzájutást, illetve azt, hogy véleményüket meghallgassák. Ennek megvalósítása 3 fő célkitűzésen alapszik:

- az európai polgári ismeretek oktatásának fejlesztése
- a polgárok közötti kapcsolatok kialakítása
- a polgárok és a közintézmények közötti kapcsolat kialakítása

Az alapelvek és célok bemutatását követően a Fehér Könyv részletesen elemzi a média szerepét is és a hatékonyabb média felé vezető út kiindulási pontjaként további 3 célt tűzött maga elé a Bizottság:

- emberarcú Európát kell teremteni
- nemzeti, regionális és helyi média erősítése
- új technológiák bevonása (Europe by Satellite modernizálása)

Természetesen a média mellett fontos szerep jut az internetnek is az EU kommunikációs politikájában, azonban ezzel nem foglalkozik részletesen a Fehér Könyv. Ennek az oka talán az is lehet, hogy az internet világot elkülönülten kezelik, mivel arról külön jogforrás is rendelkezik. Az Ipari, Kutatási és Energiaügyi Bizottság például a (2006/2273(INI)) jelentésében kifejezésre juttatta azt a véleményét, hogy az internet ma már nélkülözhetetlen kommunikációs eszköz:

„Az internet és a szélessávú kommunikáció értéke minden egyes új felhasználóval exponenciálisan növekszik, ami létfontosságú Európa számára, ha vezető tudásalapú társadalommá kíván válni.”⁷

A Fehér Könyv végezetül kiemelt szerepet szán a közvélemény kutatások fontosságának, mivel az európai közvélemény visszatükrözi a kommunikáció működésének hatékonyságát és eredményeit. Ezekkel szakdolgozatom még részletesen foglalkozik.

Mindenesetre a hatékony és széleskörű kommunikáció érdekében összefogásra van szükség a tagállamok, az EU- intézmények, a regionális és helyi szintek, a politikai pártok és a civil társadalmi szervezetek részéről.

Érdekes megfigyelni az egyes szakértők által elmondott véleményeket is az EU kommunikációs politikájáról, mivel ezekből jól leszűrhetők a jelenlegi irányvonalak és jövőbeni elvárások, és nem utolsósorban jó összehasonlítási alapot nyújtanak a polgárok véleményével. A szakértői véleményekhez kommentárt nem fűzök, mivel azok önmagukban is tükrözik az Európai Unió kommunikációval foglalkozók szakmai álláspontját.

Doris Pack, a PPE-DE frakció:

„A Bizottság válaszai a sokféle polgári indítványra, melyeket polgárok vagy projektalkotók nyújtanak be az Európai Unióban, gyakran nem kedvesek, sőt pökhendiek, és ennek egyáltalán nem szabad így lennie. Pont azokat a polgárokat, akiknek valamilyen kívánsága van, akik javaslatokat nyújtanak be, gyakran annyira barátságtalanul szolgálják ki, hogy elmegy a kedvük attól, hogy továbbra is európai projekteken dolgozzanak.

A mi nagy problémánk csak az, hogy a polgárok nem érzik magukat felelősnek. Meg kell próbálni a kommunikációt ember közelebbé tenni. Erősíteni kell a városokban az információs

---

⁷ 2006/2273(INI) Ipari, Kutatási és Energiaügyi Bizottság

pontokat, többet kell létesíteni belőlük, mert a polgármesteri hivatalokban az ilyen információs pontok elérik a polgárokat. Természetesen használni kell az Európai Unió már meglévő képzési programjait is. A legjobb kommunikációs stratégiák a Comenius, Erasmus, Leonardo képzési programok. Használni kell őket, és akkor elérhetőek lesznek azok a polgárok, akikre szükségünk van ahhoz, hogy Európát tovább építsük.”

Christa Prets (PSE):

„A kommunikáción el kell gondolkodni. A Fehér Könyvvel már néhány praktikus javaslat az asztalra került. A tudáshiány elkerülése érdekében azonban ki kell építeni egy jó minőségű PR tevékenységet minden területen. Ehhez tartoznak fokozottan az információs pontok, amik a polgároknak, akik gyakran terv-és orientáció nélkül sétálnak a városban és kontaktszemélyt keresnek, kompetens választ adnak. Fokozottan szükség van a médiára is, helyi, regionális és nemzeti szinten egyaránt. Gyakran fordul elő, hogy a legtöbb médium negatív tájékoztatást ad. A Tanács Brüsszelben vagy Sraßburgban is más nyelvet beszél, mint amit a polgárok otthonról ismernek: az EU hibás abban, hogy egyik - másik döntés negatívan alakult. Itt is oda kell figyelni! Ezért fontos a párbeszéd a Tanáccsal, a Bizottsággal, a Parlamenttel, de a polgárokkal is. Talán akkor lesz esély javulásra!

Fontosnak tartom a program jelentőségének hangsúlyozását. Vannak pl. a Leonardo és Erasmus programjaink, amelyek sokat tesznek a kommunikációért. Mi azonban csak elveszünk az eszköztárukból, ahelyett, hogy megtámogatnánk őket. Az aktív polgárság, a városok közti partneri kapcsolatok stb. fontos dolgok, amikre szükség van, és amik jobbak, mint számtalan brosúra; és pont ezeket nem támogatják - sajnos pont rossz helyen történik korlátozás!”

Olajos Péter (PPE-DE).

„Egy tetszetős elmélet szerint az emberiséget környezetéből a beszéd, azaz a kommunikáció képessége emelte ki. Nem lévén etológus, nem tudom, hogy ez valóban így történt-e, vagy más okok is közrejátszottak. Egy azonban kétségtelen tény: az ember a legkommunikatívabb élőlény földünkön. Másként fogalmazva az ember sajátja, természetes tulajdonsága a fejlett kommunikáció. A probléma abból származik, hogy nem csak mi emberek, hanem az általunk létrehozott intézmények, szervezetek, csoportok is szeretnének kommunikálni, ami ezen szervezeteknek nem sajátja, lényege. A történelem tanulmányozásával arra a következtetésre jutunk, hogy a múltban az életünket szervező és irányító intézmények nem mindig törekedtek a magas szintű kommunikációra, sőt néha kifejezetten elzárkóztak ettől. A társadalommal való mind teljesebb kommunikációra való törekvés demokráciánk sajátja, amit a 20. századi telekommunikációs forradalom tett kivitelezhetővé. Rádió, TV, internet nélkül ma nem is beszélhetnénk itt erről a kérdésről.

Mindezek után állítom, hogy az Európai Unió az egyik legnyitottabb és leginkább kommunikációkész szervezet, amelyet valaha megtapasztalhattunk Európában. Persze nem tökéletes, messze nem az, de eddig ez a legjobb. Használhatna kevesebb szakkifejezést vagy rövidítést, lehetnének fogalmai tisztábbak, érthetőbbek, és így tovább.

Ez azonban mit sem ér, ha az EU mint kommunikátor nem hiteles. Hitelesség nélkül az érthető üzenet sem megy át. És itt egyvalamit ki kell mondani: az Unió hitelességének legnagyobb rombolói nem mások mint tagállamaink politikusai és kormányai. Ők azok, akiknek megnyilvánulásaiban az EU kizárólag a bajok okaként szerepel, míg az Unió pozitív eredményei mindig az adott kormány eredményeiként kerülnek említésre. A fehér könyv csak akkor lesz sikeres, ha a tagországok érdekeltek lesznek egy új, közös európai kommunikációs politika kialakításában és támogatásában.”

És végül nézzünk egy másik magyar véleményt a kommunikációs politikáról:

Harangozó Gábor -(PSE).

„Szkepticizmus, egy elbukott alkotmány és növekvő bizalmatlanság a bővítési folyamattal, az új tagországokkal és magával az Unióval szemben - ezek a következményei a nem megfelelő európai kommunikációs politikának. Ennek fényében üdvözlünk kell a Bizottság Fehér Könyvét és szándékát, hogy javítsa az Unió és polgárai közti kapcsolattartást. Egy, a nemzeti határokon túlmutató, jól informált polgárokból álló európai társadalmi közeg létrehozása minden kétséget kizáróan a hatékony európai kommunikációs politika célja kell hogy legyen.

Egyrészt jelentősen javítanunk kell a tájékoztatást az európai intézmények működéséről és célkitűzéseiről, másrészt képesnek kell lennünk arra, hogy meghallgassuk a tagállamok polgárait, és az európai politika formálásának aktív részeseivé tegyük őket. A polgárok pedig a helyi, regionális és nemzeti szinten érhetőek el a leghatékonyabban, ezért a tájékoztatás hatékonyabbá tétele csak ezen szintek és az Unió intézményei közötti kapcsolattartás megerősítésével és az információáramlás hatékonyabbá tételével valósítható meg.

Nem elég csupán megfelelő, kétirányú kommunikációs csatornák létrehozása, magát az üzenetet is érthetővé, értelmezhetővé kell tenni. Ennek érdekében meg kell szüntetnünk a gyakran még a szakértő közönség által is nehezen értelmezhető EU szakzsargont. Az európai projekt és annak sikeressége azon is múlik, hogy azok, akikért és akiről szól - az Unió polgárai - magukénak érezzék.”⁸

Az Európai Unió kommunikációs politikájának mondanivalóját, valódi céljait és tartalmi elemeit mélyebben és alaposabban meg lehet ismerni az Európai Parlament Kulturális és Oktatási Bizottságának 2006/2087 INI jelentéséből, melyet Luis Herrero Tejedor terjesztett elő, és amit emiatt neveznek Herrero - jelentésnek. A jelentés elemzése és ezáltal a kommunikációs politika

⁸ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=CRE&reference=20061116&secondRef=ITEM-003&language=HU&ring=A6-2006-0365>

megismerése csak úgy lehet teljes, ha megismerkedünk két további bizottság, az Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottság és az Alkotmányügyi Bizottság véleményével is. Ezek azért is nagyon fontosak, mivel speciális részterületeket emelnek ki és sok esetben ellentétes álláspontokat fogalmaznak meg, mint a Bizottság Fehér Könyve.

A Herrero - jelentés pontosan és a teljesség igényével járja körül a kommunikáció fogalmát és funkcióját. Kimondja, hogy a kommunikáció fontos eleme a képviseleti demokráciának és a részvételi demokráciának és szorosan kapcsolódik az átláthatósághoz, az egyszerűsített eljárásokhoz, a polgárság és a közös értékek kérdéséhez is.

A Fehér Könyvben a Bizottság hangsúlyozza az Unió és polgárai közötti megosztottság áthidalására szánt, új európai kommunikációs politika kínálta hajtóerőt. Ebben a jelentésben az előadó a Bizottság Fehér Könyvében előterjesztett javaslatokra vonatkozó saját megjegyzéseit ismerteti.

A Bizottság javasolta egy, a kommunikációra vonatkozó magatartási kódex létrehozását, tehát azt, hogy közös szabályokat dolgozzanak ki az európai intézmények, a nemzeti testületek stb. számára, amivel megteremtenék azt az alapot, amihez a kommunikációs politikákat hozzá lehetne illeszteni. Az előadó úgy véli, hogy ez nemcsak alapvetően hibás, hanem nem kívánatos elgondolás is egyben, mivel a kódex csak egy szegényes pótlása lenne az eredeti jogalapnak. Az európai intézmények valójában nem rendelkeznek kimondottan tájékoztatásra és kommunikációs célokra szánt közösségi jelentések tekintetében jogalappal. Ennek eredményeképpen a Bizottság túl gyakran engedi meg magának, hogy a felelősségi körén kívül eső területen működjön, sőt akár azt, hogy propagandát terjesszen. E buktató elkerülésének legjobb módja azonban nem az, hogy a kommunikációs politikát egy magatartási kódexre alapozzák, hanem az, hogy az Európai Tanácsban törekedjenek a tagállamok egyhangú határozatára, lehetővé téve ezzel egy olyan eszközt, ami - a Szerződés 308. cikke értelmében - teljes értelemben vett jogalapot nyújthat.⁹

A Herrero - jelentés kiemeli, hogyha az Unió hallatni akarja a hangját, akkor az európai ügyeket nemzeti, regionális, és helyi szintre kell vinnie. Nem célszerű azonban a polgárokat a részvétel és a párbeszéd elsődleges mozgatórugóinak tekinteni. Nincs értelme figyelmesen meghallgatni a polgárok mondanivalóját, ha azok nem megfelelően tájékozottak. Mielőtt a polgárok által nyújtott visszajelzést felhasználnák, az európai intézményeknek meg kell találniuk annak módját, hogy miként továbbítható valamennyi olyan információ, amire a részvételükhöz és az európai projekttel való azonosulásuk érdekében szükség van.

A médiával kapcsolatban az előadó úgy véli, hogy létre kell hozni az elsődleges fontossággal bíró intézkedések jegyzékét, ami például az európai intézményeknél dolgozó újságírók jobb munkakörülményeire, az információs szakemberek képzésére, a jobb közvetlen kommunikációs módszerekre stb. összpontosít.

---

⁹ JELENTÉS az európai kommunikációs politikáról szóló fehér könyvről (2006/2087(INI)) - Indokolás

A Bizottság a Fehér Könyvben javaslatot tett egy európai közvélemény-megfigyelőközpont létrehozására, de a Herrero - jelentés szerint az információk és a helyes gyakorlatok egy új európai közvélemény-megfigyelőközpont létrehozása nélkül is kicserélhetők.

Az előadó úgy véli, hogy a Parlamentnek, a Bizottságnak, és a Tanácsnak fokoznia kell a háromoldalú párbeszédüket és e célból szorosabban össze kell hangolniuk tevékenységeiket.

Látható tehát, hogy alapjaiban egyetértés mutatkozik a Bizottság és az Európai Parlament Kulturális és Oktatási Bizottsága között, azonban bizonyos kérdéseket természetesen másként ítélnék meg.

Érdemes röviden kitérni két további bizottsági véleményre is. AZ ÁLLAMPOLGÁRI JOGI, BEL- ÉS IGAZSÁGÜGYI BIZOTTSÁG véleménye, melyet Michael Cashman terjesztett elő, az alábbi - fontosabb - elvárásait fogalmazza meg:

- az információhoz való jognak és a véleménynyilvánítás szabadságának a demokrácia központi elemeinek kell lenniük Európában, és a politikai rendszereknek ezeken kell alapulniuk európai és nemzeti szinten, valamint - amennyire csak lehetséges - az információt a nyilvánosság által hozzáférhetővé kell tenni
- az átláthatóság és a nyitottság a kommunikáció előfeltételei, és a kommunikáció olyan kétirányú párbeszéd az európai polgárokkal, mely a demokrácia lényeges eleme és elengedhetetlen a nyilvános vita előmozdításához
- az európai kérdéseket és a közösségi jogszabályok „hozzáadott értékét” ritkán ismerik el a nemzeti viták során, és a nemzeti politikusok gyakran saját érdemüknek tulajdonítják az európai „sikertörténeteket”, viszont nem késlekednek kritizálni az EU-t olyan politikai kudarcokért, melyek nemzeti szinten jelentkeznek
- az átláthatóság és a dokumentumokhoz való hozzáférés alkotják a polgárokkal az EU-ról és tevékenységeiről folytatott kommunikáció egyik legfontosabb pillérét a jelenleg fennálló szakadék áthidalása érdekében
- a Tanács, a Bizottság és az Európai Parlament bizottságainak valamennyi napirendjét és dokumentumát, valamint a könnyen érthető háttér-információkat közzé kell tenni
- felhívja a Bizottságot, hogy dolgozzon ki dinamikus és érzékeny kommunikációs politikát, mely az elért végleges konszenzusról való beszámoló helyett a döntéshozatali eljárás különböző szakaszaiban elfogadott határozatok alakulására összpontosít

Az Alkotmányügyi bizottság 19 pontban foglalta össze legfontosabb javaslatait, melynek előterjesztője Gérard Onesta volt. Javaslataik leglényegesebb elemei a következők:

- kommunikációs politika nem lehet kielégítő azon hiányosságok pontos ismerete nélkül, amelyek a polgárok Unióval kapcsolatos tájékozottságát jellemzik

- emlékeztet arra, hogy az Alapjogi Charta már meghatározza a polgárok jogait a tájékoztatás terén, és hogy a minden esetleges új eszköznek tiszteletben kell tartania a Parlament mint választott testület előjogait, különösen az Unió valamennyi polgárával történő szabad kommunikációra vonatkozó jogait
- hangsúlyozza, hogy a kommunikációs politikának figyelembe kell vennie az európai ügyek gyakran a nemzeti politikai napirendektől elszakadó sajátos „időzítését” és annak kialakítása nem lehet független az Európai Unió önálló menetrenddel rendelkező politikáitól és konkrét tevékenységeitől
- támogatja a közösen szervezett, az európai intézmények illetve a nemzeti és regionális intézmények közötti párbeszéd és nyilvános vita kialakítását¹⁰

Végezetül az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 262. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (továbbiakban EGSZB) véleményét is a Fehér Könyvről. Az EGSZB Működési Szabályzata 19. cikkének (1) bekezdése értelmében a február 15- 16-án tartott 424. plenáris ülésén úgy határozott, hogy albizottságot állít fel tárgyi munkájának előkészítésére. A bizottsági munka előkészítésével megbízott "Európai kommunikációs politika" albizottság véleményét 2006. június 22-én elfogadta. (Előadó: Jillian van TURNHOUT.) A vélemény az alábbi fontosabb elvárásokat és álláspontokat fogalmazza meg:

Az EGSZB nem támogatja egy további charta vagy magatartási kódex összeállítását az általános alapelvek tárgyában, viszont megismétli kérését az Európai Bizottság felé, hogy foglalkozzon a kommunikációs politika hiányzó jogalapjának kérdésével. Az EGSZB felhívja a figyelmet a kettős forrásproblémára: a pénzeszközök elégtelen voltára és a kifizetésükhöz szükséges elrettentően bonyolult, bürokratikus eljárásokra. Az EGSZB dicséretesnek tartja az olyan témákkal kapcsolatos gyakorlati javaslatokat, mint például az "európai polgári ismeretek oktatása". Rámutat arra, hogy az elsődleges felelősség a legtöbb ilyen kérdéskör esetében a tagállamoké, és felhívja többek között az oktatási minisztereket, hogy vitassák meg az Európai Unió történetének egy közös megközelítését. Ahhoz, hogy elérjük a polgárokat, egyrészt világos és vonzó üzenetre van szükség, világos elképzelésre, amelyet a polgárok sajátjukként elfogadnak, másrészt megfelelő kommunikációs módokra és eszközökre. Az EGSZB kész és hajlandó együttműködni a többi intézménnyel, és megjegyzi, hogy számos pozitív intézményközi fejlemény ment végbe központi szinten. A decentralizált megközelítést erőteljesen támogató EGSZB azonban sürgetné az Európai Bizottságot, hogy gondolkodjon tovább arról, hogyan lehet elősegíteni a valódi közös munkát és az intézményközi együttműködést decentralizált szinten.¹¹

¹⁰ VÉLEMÉNY AZ ALKOTMÁNYÜGYI BIZOTTSÁG RÉSZÉRŐL a Kulturális és Oktatási Bizottság részére az európai kommunikációs politikáról szóló fehér könyvről 2006/2087(INI) A vélemény előadója: Gérard Onesta

¹¹ Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény - Tárgy: Fehér könyv az európai kommunikációs politikáról COM(2006)

Az EGSZB szerint a Fehér Könyvben meghatározott öt alapterülettel kellene foglalkozni alaposabban. Ezek a következők:

- A közös alapelvek lefektetése: melyik irány követendő a továbbiakban?
- Hogyan érhetünk el a polgárokhoz?
- Hogyan lehet még hatékonyabban bevonni a médiát az Európáról folytatott kommunikációba?
- Mit lehetne még tenni az európai közvélemény felméréséhez?
- A munka közös elvégzése.

A vitákat és véleményeket összegezve: Az európai kérdések hatékony kommunikálása és a polgárokkal kialakított valódi párbeszéd alapvető fontosságú ahhoz, hogy a polgárok visszanyerjék Európai Unióba vetett bizalmukat. A kommunikációs tevékenységek 2007-ben kapnak új lendületet, amikor az Európára irányuló kommunikáció javítását célzó cselekvési terv intézkedéseinek többsége végrehajtásra kerül, és az európai kommunikációs politikáról szóló Fehér Könyvről folytatott konzultációk nyomán pedig intézkedések születnek. (COM/2006/0122 végleges-forrás Eurlex)

II. Az Európai Unió kommunikációval foglalkozó szervei

A kommunikáció szabályozása mellett fontos szerep jut a kommunikációval foglalkozó Európai Unió szerveknek. Ezek közül talán a két legfontosabb bemutatásának van döntő szerepe. Először az Európai Bizottság Sajtó és Kommunikációs Szolgálatát (Press and Communication) mutatom be, ezt követően pedig az Európai Parlament Tájékoztatási Főigazgatóságát.

Európai Bizottság Sajtó és Kommunikációs Szolgálatát (Press and Communication)

Az igazgatóság legfőbb feladatai a következők:

- informálni a médiát és a polgárokat a Bizottság munkájáról és elért eredményeiről, politikájáról, tevékenységéről
- informálja a Bizottságot az egyes tagállamok véleményváltozásairól

Azért, hogy ezt a feladatot teljesíthesse, több teendőt is el kell látnia, melyek a következők:

- megszervezi a tagállamokban az Európai Unió intézkedéseinek bemutatását
- centralizálja a médiakapcsolatokat
- koherens kommunikációs és információs kapcsolatot biztosít a Bizottsággal, mely magában foglalja a főigazgatóságokkal és a hivatalokkal való kapcsolattartást is

Az igazgatóságnak színvonalas, információkkal teli honlappal is rendelkezik, amelyen sok érdekes információt is olvashatunk az Európai Unióról, de megtaláljuk az igazgatóság véleményét és álláspontját is az európai kommunikációról. Véleményük szerint a kommunikáció szükségessége akkor vált igazán nyilvánvalóvá, mikor a Franciák és a Hollandok nemet mondtak az Európai Unió Alkotmányára, mert ez a visszautasítás megmutatta, hogy sok különböző látószög és értelmezés létezik az Európai Unió működése és annak céljaival kapcsolatban. Ez volt az oka annak, hogy újfajta megközelítésre van szükség nemcsak a kommunikációval, hanem az Európai Unió jövőjével kapcsolatban is. Összefoglalva: az igazgatóság egy újfajta megközelítést fejlesztett ki az EU kommunikációval kapcsolatban, amely beemeli az állampolgárokat az európai politika szívébe. Alapvetően az új megközelítés az igazgatóság álláspontja szerint 3 elven alapul:

- meghallgatni az állampolgárokat és véleményüket számításba venni
- fel kell térképezni azt is, hogy a politika hogyan hat a mindennapi életre
- helyi szinten kell felvenni a kapcsolatot a legismertebb helyi illetve nemzeti médiákon keresztül

A kommunikációs igazgatóság vezetője Margot Wallström, aki példamutató módon saját blogot tart fenn a fontosabb kérdések megvitatása céljából

Az Európai Parlament Tájékoztatási Főigazgatósága

A Tájékoztatási Főigazgatóság az Európai Parlament szerepéből fakadó sokféle kihívásnak eleget téve ügyel a megfelelő információk eljuttatására az állampolgárokhoz, a médiához és a közvélemény alakításának befolyásos képviselőihez.

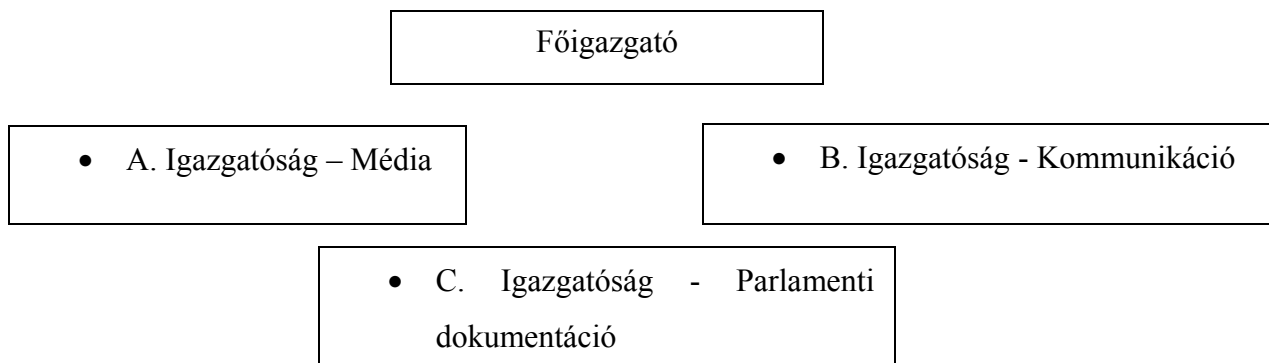
Az állampolgároknak az Európai Parlament működéséről és tevékenységéről történő tájékoztatása céljából a Parlament az Európai Unió minden tagállamában egy-egy tájékoztatási irodát hozott létre. Ezek a tájékoztatási irodák tulajdonképpen az Európai Parlament összekötői.

A Tájékoztatási Főigazgatóság minden lehetséges eszközt, fellépési lehetőséget és tájékoztatási csatornát felhasznál az Európai Parlament népszerűsítésének megkönnyítése érdekében. A Tájékoztatási Főigazgatóság a különböző célkitűzésekhez kommunikációs és tudatosító intézkedéseket dolgoz ki.

A Tájékoztatási Főigazgatóság legfőbb feladatai:

- annak biztosítása, hogy az Európai Parlament szerepét, működését és álláspontjait a különböző médiák, a nagyközönség és a közvélemény formálók (egyesületek, civil szervezetek, helyi választott képviselők) megismerjék,
- könyv- és dokumentációtár biztosítása a képviselők, a bizottságok és az Európai Parlament egyéb szervei számára hivatalos parlamenti munkájukhoz.¹²

A Főigazgatóság élén a Főigazgató, Francesca R. RATTI áll. A Főigazgatóság 3 igazgatóságból áll:

---

¹² Tájékoztatási Főigazgatóság honlapja

III. Az Európai Unió kommunikációs hálózata

Az EU kommunikációjának szabályozási hátterét és két fő intézményét követően fontos áttekinteni azt, hogy a gyakorlatban hogyan is működik az Unió kommunikációs hálózata, annál is inkább, mert a hangzatos célok, elvek mit sem érnek, ha a gyakorlat épp ennek az ellenkezője. Az alábbiakban bemutatásra kerül a kommunikációs hálózat valamennyi súlyponti része, melyek a következők:

- Your Europe
- Europe Direct
- Eu közkönyvtári hálózat
- Your voice in Europe
- Euroinfo Központ

Your Europe - Európa Önökért és az Állampolgárok Tanácsadó Szolgálat

Az EU kommunikációjának egyik információforrása a Your Europe honlap, mely az EU valamennyi hivatalos nyelvén elérhető (szemben a Your Voice in Europe honlappal, ahol pl még nincs magyar nyelvű menüpont - erre még visszatérek).

A Your Europe (Európa Önökért) az alábbi információkkal szolgál:

- általános EU -ra vonatkozó információk
- Európai és nemzeti szintű gyakorlati információ
- [Munkavállalás Európában](#)
- [Oktatás és tanulás](#)
- [Utazás Európában](#)
- [Fogyasztóvédelem](#)
- [Európai állampolgárság és diplomáciai védelem](#)

Mint a fenti felsorolásból látható, az érdeklődő polgárok részletes, gyakorlati információkhoz juthatnak az EU-t és a belső piacot illető jogaikkal és lehetőségeikkel kapcsolatban, továbbá tanácsot kaphatnak arra vonatkozólag, hogy a gyakorlatban hogyan élhetnek ezekkel a jogokkal.

A Your Europe oldalról elérhető egy nagyon jelentős szolgáltatás is a Állampolgárok Tanácsadó Szolgálat, egy Európa szerte elérhető rendszer, amely az állampolgároknak személyre szabott tájékoztatást és tanácsot nyújt a belső piaci szabályok által biztosított jogaikról. Ahol szükséges, az

állampolgárokat ahhoz a (helyi, nemzeti vagy európai szintű) hatósághoz vagy más testülethez irányítják, amely meg tudja oldani konkrét problémáikat.

Működését jellemzi, hogy az állampolgárok egy elektronikus űrlapon megadják személyes adataikat és leírják problémájukat. Az állampolgárok belső piaccal kapcsolatos jogaira vonatkozó bonyolultabb kérdéseket az EUROPE DIRECT is az Állampolgárok Tájékoztató Szolgálat (ÁTSZ) adatbázisába továbbítja.

A kérdéseket az Európai Állampolgárok Egyesületéhez (ECAS) továbbítják. Az adatbázisba bevitt kérdéseket megvizsgálják, hogy megválaszolhatóak-e (meghatározott követelmények szerint). A tanácsadóktól és jogi irodáktól érkező kérdéseket például automatikusan elutasítják.

Az ECAS a megválaszolható kérdéseket egy jogi szakértőjének adja át (minden tagállamra van egy vagy több). A szakértő az állampolgárnak a kívánt nyelven, a szerződéses határidőn belül kell, hogy válaszoljon. Ez a válasz tanácsot ad az állampolgárnak abban, hogy mely különböző módokon oldhatja meg problémáját és/vagy útbaigazítja a kompetens intézményekhez vagy szolgálatokhoz (nemzeti vagy európai, mint a [SOLVIT](#) vagy a [FIN-NET](#)).

Végezetül, a szakértők az információkat beviszik az Interaktív Politikai Véleménygyűjtő Adatbázisba, hogy azokról a Bizottság és szervei visszajelzést kapjanak.

Europe Direct

Az Európai Unió annak érdekében, hogy a tagállamokkal illetve annak polgáraival hatékony kommunikációt folytasson, decentralizálta azt, és ennek keretében létrehozta a Europe Direct hálózatot.

A Europe Direct hálózatot általános tájékoztatást nyújt az EU-val kapcsolatban minden hivatalos nyelven

- válaszol az európai uniós szakpolitikákra vonatkozó kérdésekre
- gyakorlati információval szolgál számos területen (pl. hogyan ismertessük el végzettségünket, hogyan tegyünk panaszt a biztonságot veszélyeztető termékekkel kapcsolatban stb.)
- megadja az illetékes szervezetek elérhetőségeit, amennyiben kapcsolatba kell lépnie velük
- tanácsot ad az európai polgári jogok gyakorlása terén felmerülő problémákkal kapcsolatban

Magyarországon is kiépült az Europe Direct hálózat, így az ország számos településén lehetőség van a helyi irodák felkeresésére, melyek helyi közvetítő szerepet töltenek be az Európai Unió intézményei és állampolgárai között. A hálózat feladata az, hogy tájékoztatást és tanácsot adjon az Európai Unió szakpolitikaival kapcsolatos kérdésekben, aktívan támogassa az uniós témájú helyi és regionális viták kibontakozását, eljuttassa az Európai Unió intézményeitől származó helyi és

regionális érdekeltségű információkat az állampolgárokhoz, valamint visszajelzési lehetőséget biztosítson a nyilvánosságnak az uniós intézmények felé.

Az Europe Direct természetesen rendelkezik magyar nyelvű honlappal, így az internetes hozzáféréssel rendelkező polgárok könnyen tájékozódhatnak és kaphatnak számukra fontos információkat.

Az érdeklődők három lehetőség közül választhatnak:

1. érdeklődhetnek telefonon egy ingyenesen hívható telefonszámon, amely komplex szolgáltatást nyújt az érdeklődőknek:
  - az EU hivatalos nyelvei közül a hívó által kiválasztott nyelven ad információt
  - azonnali tájékoztatást ad az EU -val kapcsolatos ügyekben feltett kérdésekre, vagy további információforrások felé kalauzol
  - megadja azon illetékes szervezetek elérhetőségeit, melyekkel esetleg kapcsolatba kell lépnie
  - egyes EU -kiadványokat díjmentesen küld el postai úton
2. személyesen is ellátogathatnak a helyi információs irodába
3. e-mailben vagy online is kapcsolatba léphet az Europe Direct-el. Ez a szolgáltatás az alábbi jellemzőkkel bír: angol és francia nyelven vehető igénybe, és azt a célt szolgálja, hogy segítsen az EUROPA szerveren való eligazodásban, és gyakorlati útmutatót nyújtson abban, hogyan lehet megtalálni az alábbiakat:
  - speciális közösségi dokumentumok (jogszabályokat, kiadványokat, sajtóközleményeket),
  - általános, közérdekű információk (tájékoztatók, beszámolók, statisztikák, dokumentumok) bizonyos uniós tárgykörökben,
  - információt az európai integrációról (történet, szimbólumok, intézmények, elérhetőség stb.).

Fontos megjegyezni azonban, hogy az itt kapott információk nem tekinthetők jogerősnek!

Természetesen az egész hálózat fő célja a gyors és precíz válaszadás. Általában azért fordulnak sokan ezen szolgáltatás irányába, mert így a lehető leggyorsabban válaszokat kapnak a feltett kérdésekre.

Statisztikai adatok szerint (a hivatkozott statisztika az Annual Activity Report dokumentumban elérhető) a telefonon keresztül érkező kérdések 90 % -át azonnal, az első kapcsolatfelvétel alkalmával sikerül megválaszolni. Számítania kell azonban arra, hogy bizonyos összetett kérdések esetén időigényes kutatásra van szükség. Ilyenkor hatékonyabb, ha kérdést e-mailben küldik el, vagy ha megvárják a központ visszahívását.

Az e-mailen keresztül érkező kérdések több mint 95 % -ára 3 munkanapon belül megérkezik a központ válasza. Amennyiben egy kérdést az információs központ nem tud megválaszolni, és a bizottsági szolgálatok vagy egyéb intézmény szakértőjéhez kell azt továbbküldeni, a magatartási kódex szabályai lépnek érvénybe (miszerint a válaszadás határideje legfeljebb 3 hét lehet).

A Web-Assistance /online kapcsolatfelvétel/ szolgálat esetén a válaszok természetesen azonnal érkeznek, interaktív kapcsolatról (egyéni internetes párbeszédéről) lévén szó. Nem megoldható azonban, hogy valamennyi kéréstípus esetében azonnali választ adjon az Europe Direct: amennyiben úgy látják, hogy a kutatáshoz több időre van szükség, ezt tudatják a kérdezővel, és kéri, hogy e-mailben jelentkezzen újra kérésével.

Az EU közkönyvtári hálózat

Az információáramlás és a kommunikáció szempontjából röviden érdemes bemutatni az Európai Unió közkönyvtári hálózatát is.

A 2001 óta szerveződő és 2005-ben már 103 tagból álló - az ország egész területén arányos eloszlásban található- vidéki városi és községi közkönyvtári hálózat könyvtárai kettős feladatot látnak el.

Egyfelől külön gyűjteményként gyűjtik, kezelik és terjesztik az Európai Unióval és hazánk csatlakozásával kapcsolatos alap és szakirányú ismereteket tartalmazó kiadványokat: könyveket, periodikákat, ismeretterjesztő anyagokat, videókat és CD lemezeket.

Másfelől a helyi igényeknek és érdeklődésnek megfelelően lakossági fórumokat, nyugdíjas, kismama és egyéb társadalmi klubokban, gazdakörökben, helyi és regionális önkormányzati tisztségviselőknek előadásokat, ifjúsági vetélkedőket szerveznek. Rendszeresen jelentetnek meg aktuális és közérdeklődésre számottartó uniós híryananyagot a helyi és regionális sajtóban, a kábel és körzeti stúdiókon keresztül. Folyamatosan végeznek pályázatfigyelést régiójuk, ill. településük önkormányzatai, vállalkozói, gazdálkodói részére.

Speciális uniós szolgáltatásaik:

- európai uniós dokumentumok (könyvek, szakfolyóiratok, adatbázisok stb.) gyűjtése, külön gyűjteményi kezelése és terjesztése;
- bármely uniós témájú dokumentum biztosítása könyvtárközi kölcsönzéssel;

- internet-hozzáférés az uniós információkhoz (pl. Európa Szerver angol és magyar nyelven);
- előadássorozatok, kiállítások, vetélkedők rendezése;
- tematikus pályázat- és témafigyelés;
- pályáztató tanfolyamok szervezése;
- információs háttéranyagok összeállítása;
- a települési és körzeti iskolákban a korosztályoknak megfelelő uniós ismereti oktatás segítése;
- tájékoztatás a továbbtanulási lehetőségekről;
- EU sarkok működtetése oktatási és egyéb intézményekben.

Your Voice in Europe

Röviden érdemes szólni a Your Voice in Europe kezdeményezésről is, amely még annyira „gyerekcipőben” jár, hogy magyar nyelven nem elérhető. Természetesen felvetődik a kérdés, hogy így a kommunikációs szakadék valóban áthidalható-e, bár az is hozzátartozik, hogy a fent ismertetett kommunikációs csatornák mindegyike elérhető az Európai Unió hivatalos nyelvein, de véleményem szerint egy új kezdeményezésnek is az összes nyelven kellene működnie.

A Your Voice in Europe a Bizottság közvetlen kapcsolódási pontja, mely a konzultációk, diszkurzusok széles tárházát rejti magában, és abban segít, hogy az állampolgárok aktív szerepet játszassanak az Európai Unió politikájának alakításában.

Miről is szól ez a kommunikációs csatorna? Alapvetően három témát kell megemlíteni:

- Konzultáció: elmondhatjuk véleményünket az EU politikájáról és működési irányelveiről
- Megbeszélések: a legfontosabb irányelvek megbeszélése és online kapcsolat az Európai Unió vezetőivel
- Problémák megoldása

A Your Voice in Europe honlap folyamatosan informál a konzultációkról és megbeszélésekről, de ehhez egy levelezőlistára kell regisztrálni. Végül meg kell említeni, hogy a Your Voice in Europe létrehozói kiemelik, mennyire fontos számukra az emberek véleménye és arra kérnek mindenkit, hogy minél nagyobb számban lépjenek velük kapcsolatba.

Euroinfo Központ

Mivel az Európai Unión belül az üzleti szférával való szoros kapcsolattartás kiemelkedően fontos, ezért röviden érdemes bemutatni az Euroinfo Központot, amely sajnálatos módon még magyar nyelven nem elérhető.

Az Euroinfo Központ az alább tevékenységeket végzi:

- Informál, javasol, üzleti ügyekben is részt vesz és közli a visszajelzéseket a Bizottsággal az Európai Uniót érintő ügyekben
- Szoros kapcsolatban van a helyi üzleti infrastruktúrával
- Állandó kapcsolatban van a Bizottsággal és üzleti hálózatot épített ki több mint 48 országban

IV. A magyarországi EU kommunikáció

A hazai Eu kommunikációval foglalkozó szervek áttekintése előtt érdemes tenni egy kisebb kitérőt és bemutatni a magyarországi EU kommunikációt, ennek múltját, jelenét, jövőjét, küldetését, céljait és a felmerülő legfontosabb kérdéseket, problémákat.

A kommunikáció kezdetét az 1989-1990-es rendszerváltáshoz köthetjük. Ekkor vált nyilvánvalóvá, hogy Magyarország csatlakozása az európai integrációhoz, a közös piachoz, egy széles körben támogatott ügy. A lakosság is alapvetően szimpatizált az Európai Unióhoz történő csatlakozás gondolatával. A társulási szerződés időszakában a kommunikáció rendszeres és következetes volt, de nem volt elég intenzív. A Külügyminisztériumban már 1998-ban elkezdtek dolgozni egy kommunikációs startégián, amely 2000-re el is készült és figyelembe vette az Európai Bizottság évente kiadott kommunikációs iránymutatásait, valamint a magyar sajátosságokat. Ebben az időszakban számos program és fórum jött létre, melyek nagyrészt EU -s pénzekből valósulhattak meg.

Az általános társadalmi és politikai támogatottság mellett a kormány intenzív kommunikációs offenzívába kezdett. Ennek keretében dolgozták ki az EU kommunikációs startégiát és hozták létre a az EU kommunikációs Közalapítványt (216/2002(X.24.) Korm. Rendelet). A Közalapítványnak többek között az alábbi fontosabb feladatai voltak:

- a csatlakozásból származó előnyök és kihívások bemutatása
- a lakosság ismereteinek növelése, hiteles tájékoztatás
- a gazdasági és civil szektor bevonása az EU kommunikációba

A Közalapítvány pár év működést követően jelenleg már nem létezik.

A csatlakozásra való felkészülés egyik kiemelkedően fontos eleme az 1998/2002(XII.6.) Kormányhatározat az Európai Unió csatlakozás társadalmi kommunikációjáról. Ez azonosította a

2004-es csatlakozással összefüggő kormányzati feladatokat és magában foglalta a kommunikáció fő elveit és az erről 2002-ben készített szakértői tanulmányt.

A kormányhatározat kijelölte az EU kommunikáció alapvető struktúráját, mikor kimondta, hogy a miniszterek és az országos hatáskörű szervek vezetői, az adott szervezet sajátosságaihoz igazodva jelöljenek ki, illetve hozzanak létre saját EU - kommunikációs tevékenységük koordinációjáért felelős testületet. Ennek vezetője az intézmény kommunikációját felügyelő felsővezető, tagjai az EU - integrációs feladatokkal, a kommunikációval, a társadalmi-állampolgári kapcsolatokkal és ügyfélszolgálatlal foglalkozó szervezeti egységek vezetői, valamint a Külügyminisztérium illetékes tisztségviselője, aki folyamatosan képviseli a csatlakozással kapcsolatos szakmai-kommunikációs irányelvek érvényesülését.

Kormányhatározat lényeges eleme, hogy megfogalmazza a kormány EU kommunikációjának céljait, melyek a következők:

- a társadalom európai uniós ismereteinek bővítése,
- a csatlakozási tárgyalások eredményeinek és a jogharmonizáció következményeinek bemutatása,
- az EU - tagság előnyeinek, kihívásainak, a mindennapi életet érintő hatásainak bemutatása,
- az EU - kommunikáció kiszélesítése, társadalmasítása és decentralizálása, a gazdasági, érdek-képviselési és a civil szféra bevonása az aktív kommunikációba,
- a kormányzatban rendelkezésre álló uniós információk hozzáférhetővé tétele és eljuttatása a társadalom valamennyi rétegéhez.

A célok mellett kitér a alapelvekre is, melyek szintén jól bemutatják a kormány törekvéseit:

- decentralizálni az EU - kommunikációt
- kommunikációt interaktívvá kell tenni
- A minisztériumoknak és az országos hatáskörű szerveknek aktív szerepet kell játszaniuk az EU - csatlakozás kommunikációs feladatainak végrehajtásában

A kormány céljai teljességgel a Kommunikációs stratégiából olvashatók ki. A szakértői anyag részletes elemzése nélkül, csupán a legfontosabb tartalmi elemekre térek ki. Mint ahogy az látható, a kommunikációról szóló jogforrások sajátossága, hogy megfogalmaznak célokat, küldetéseket, elérendő társadalmi csoportokat. A szakértői dokumentum is két célt jelölt meg:

- Sikeres EU - tagság
- Személyes azonosulás a magyar EU - tagsággal

A két fő cél megvalósítása érdekében a kommunikációs stratégia a felkészülést és az önálló véleményformálást segíti elő, az úgynevezett „5É” segítségével, ezek a következők:

- Érdek
- Érintettség
- Értékek
- Érvek
- Érzelmek

A szakértői dokumentum jelenleg ugyan már idejétmúltnak számít, de még van egy fontos eleme, ez pedig a kommunikáció szakaszokra bontása. A szakértők összesen 5 szakaszt jelöltek ki:

- tájékoztatás - mozgósítás előkészítése
- mozgósítás (és tájékoztatás)
- tájékoztatás - csatlakozás előkészítése
- tájékoztatás - csatlakozást követő időszak
- európai parlamenti választásokra történő mozgósítás

Fontos tényező még az is, hogy az akkori EU kommunikációs stratégia mely társadalmi csoportokat tekintette legfőbb célcsoportjának:

- **Fiatalok:** a kommunikáció szempontjából legfontosabbnak tekinthetők. Jellemzőik: a lakosság egészénél magasabb iskolázottság, a lakossági átlagot messze meghaladó idegennyelv-tudás, az EU - csatlakozás átlagot meghaladó támogatottság, valamint az aktív információkeresésre való nyitottság.
- **Mezőgazdaságból élők:** a lakossági átlagnál jóval magasabb a községekben élők száma, az idősök és az alacsonyan iskolázottak aránya.
- **Kis- és középvállalkozók:** a kis- és középvállalkozások vezetői a lakosság egészénél jóval árnyaltabban és lényegesen pozitívabban gondolkodnak a csatlakozás előny-hátrány mérlegéről.
- **Nők :** a nők körében a férfiakénál jóval alacsonyabb a csatlakozás előnyeinek túlsúlyát valószínűsítők, és magasabb a bizonytalanok és a semmilyen hatásra nem számítók aránya.
- **Nyugdíjasok:** a magyar felnőtt népesség egyharmadát kitevő nyugdíjasok körében a lakossági átlagnál jóval nagyobb az EU - csatlakozással kapcsolatban bizonytalanok, a saját és családjuk életében semmilyen hatásra nem számítók aránya.

Az elmúlt esztendőkhöz hasonlóan fontos tapasztalat, hogy a lakosság túlnyomó többsége szkeptikus lett az Európai Unióval szemben, holott pár éve még viszonylag kevesen mondták azt, hogy az EU

nem jó választás. Ebből a tendenciából kiindulva látható, hogy az Eu-ról szóló kommunikáció jelentős gondokkal küzd.

Mindezek alapján hazánkban a Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma fontos feladatának tartja azt, hogy újragondolja és tovább javítsa a hazai uniós kommunikációt és lakossági tájékoztatást. A Külügyminisztérium tudatában van annak, hogy a lakosság uniós attitűdjét nagyrészt a pártpolitika és a média befolyásolja, és a lakosság EU - szkepticizmusa leginkább nem EU kommunikációs, hanem más (gazdasági, társadalmi) tényezőkre vezethető vissza. Ugyanakkor éppen emiatt lényeges, hogy azon részterületeken, ahol az EU kommunikációnak és a lakossági tájékoztatásnak komoly hatása van, ott a rendelkezésére álló lehetőségek még hatékonyabban, konkrét prioritások kijelölésével legyenek felhasználva.

A hazai kommunikáció a csatlakozás után gyökeresen megváltozott, mivel célja az lett, hogy az állampolgárokkal megértesse, hogy tudatos európai polgárként vegyenek részt hazánk európai uniós mindennapjaiban. Természetesen ehhez óriási szükség van arra, hogy elegendő információ álljon az emberek rendelkezésére, mivel csak így lehetünk képesek élni az Európai Unió adta jogokkal és lehetőségekkel, beleszólni az unió működésébe, vitatkozni arról és bizalmunkba fogadni azt.

Hazánk EU kommunikációs célja elsősorban az kell, hogy legyen, hogy az állampolgárok lexikális tudása mellett bővítse a gyakorlati ismereteket, valamint elérje azt, hogy a társadalom érezze: van beleszólása az európai ügyekbe, méghozzá a kormányzaton, a magyar és az európai parlamenti képviselőkön, valamint azok megválasztásán, az európai uniós intézményeken, a civil szervezeteken, a cégeken és a lobbyszervezeteken keresztül. Természetesen ehhez arra is szükség van, hogy az állampolgárok saját maguk alakítsák az őket körülvevő környezetet és kiálljanak az őket közvetlenül érintő ügyekért.

Ezek alapján nagy biztonsággal megfogalmazható a jelenlegi hazai EU kommunikáció küldetésének három fő célkitűzése:

- Növekedjen a lakosság objektív és szubjektív uniós tudása
- Erősödjön az Európai Unióval és annak értékeivel való közösségvállalás
- A lakosság aktív állampolgárként szóljon bele Európa ügyeibe

A célkitűzések mellett természetesen meg kell határozni azt is, hogy a 2008-2011 közötti időszakban konkrétan mely területek élveznek prioritást Magyarországon. Alapvetően az alábbi prioritásokat fontos megemlíteni:

- a lakosság ismerje meg jobban azt, hogy az EU milyen lehetőségeket kínál és milyen eredményeket ért el az esélyegyenlőség és az igazságosabb társadalom megteremtése területén

- a középiskolások körében erősíteni kell a tudásszintet, valamint el kell éri, hogy a diákok egyre aktívabban vegyenek részt az európai kérdésekről szóló vitákban
- tudatosítani kell a lakosságban azt, hogy az EU -n belül nincs állampolgársági alapú diszkrimináció és el kell érni, hogy honfitársaink megismerjék a számukra biztosított uniós jogokat.

Egy, az Európai Unió kommunikációjának megújításáról szóló „Együttható” című beszélgetéssorozat az alábbi fontos kommunikációs problémákat vetette fel:

- Helyi szintű, helyi tartalmú kommunikáció hiánya;
- Tájékozatlanság és érdektelenség az oktatásban;
- Az általános kommunikáció és az uniós kommunikáció elkülönülése, valamint az összefüggések láttatásának hiánya;¹³

A problémák mögött rejlő okokat is megvitatták az érintettek és az alábbi következtetésekre jutottak.

Elsőként nézzük a helyi szintű, helyi tartalmú kommunikáció hiánya kapcsán felmerülő okokat:

- A helyi média kevésbé érdeklődik uniós témák iránt
- Drágább, bonyolultabb és időigényesebb a helyi tartalmú kommunikáció, mint az egységes központi kommunikáció;
- Hiányoznak a lokális célcsoportok eléréséhez szükséges csatornák;
- Elitista a kommunikáció;
- Hiányoznak a helyi szinten is hiteles kommunikátorok;
- A helyi közélet fórumainak hiánya;
- A lakosság mindennapjait érintő, „emberközelí” információk hiánya.

Másodszor tekintsük át az általános kommunikáció és az uniós kommunikáció elkülönülése, valamint az összefüggésekre történő rávilágítás hiányának okait:

- Lehatárolások hiánya, összecsúszó feladatok és felelősségi körök;
- A belpolitikai kommunikáció erőteljes elnyomó hatása;
- Az Európai Uniót a politikusok szűrőjén keresztül ismeri meg a lakosság;
- Látens érdekellentét a nemzeti és a közösségi érdekek között;
- Stratégia gondolkodás és konkrét célmegjelölés hiánya;
- Alapismeretek hiánya
- Az egyéni identitás zavara és az EU -s identitás hiánya

¹³<http://www.euvonal.hu/images/egyutthato/problemak-civil.pdf?PHPSESSID=a543>

Végezetül érdemes megnézni az oktatásban megfigyelhető tájékozatlanság és érdektelenség okait is:

- Lexikális anyagot tanítanak az Unióval kapcsolatban, nem pedig kompetenciákat és lehetőségeket;
- Hiányzik az Unióval kapcsolatos ismeret, kötődés és érzelem a tanárokból;
- A tanárok számára csak választható az uniós továbbképzés;
- Nincsen ingyenes multiplikátor képzés a tanárok részére;
- Az Európai Unió mint téma csak nagyon röviden szerepel az alapképzésben;
- Az iskola és a tanár hozzáállásán múlik az uniós oktatás, emiatt nagyon esetleges a képzés;

A magyarországi EU kommunikációról összegezve elmondható, hogy szakértőink jól felismerik és korábban is jól felismerték a problémákat, azonban a hangzatos tervek, szakértői dokumentumok az elméleti fejtegetéseken túl a gyakorlatban kevésbé hatékonyak, ezért elsősorban azon kell javítani, hogy az EU kommunikáció minél szélesebb társadalmi csoportokat érjen el és javítsa az emberek EU képét, valamint segítsen az információk könnyebb megszerzésében, elérhetővé tételében.

A Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma évente készít jelentést az Európai Unióval kapcsolatos kommunikációról, melyet 2006-ban is elkészített, és ebben az alábbi fontos és jelenleg a legaktuálisabb kérdések szerepelnek:

Összhangban a magyar lakosság állandó uniós információigényével, valamint azzal, hogy a kommunikációs politika az utóbbi években központi szerepet tölt be az Európai Unión belül, a magyarországi EU - kommunikáció célja az, hogy megfeleljen a terület felértékelődéséből következő megnövekedett igényeknek.

Ennek érdekében nagyobb hangsúlyt kapott a kommunikáció hatékonyságát szolgáló együttműködés és koordináció erősítése, valamint a kommunikációra fordítható addicionális közvetlen brüsszeli uniós források bevonása. Fontos feladat volt a hazai kormányzati EU - kommunikáció koordinálása és az Európai Tanács Kommunikációs Munkacsoportjában való részvétel.

Az elmúlt fél év egyeztetéseinek eredményeként a tagállamok közül - Németország után - másodikként sikerült megállapodni az Európai Bizottsággal közös - EU - kommunikációs projektek indítását lehetővé tevő - hosszú távú (ún. Management Partnership Agreement) program indításában.

A 2006-os évben a magyarországi EU - kommunikáció terén három fő cél fogalmazódott meg: a Lakossági EU - tájékoztató Szolgálat (EU vonal, Europe Direct Információs Pontok, EU Közkönyvtári Hálózat) hatékonyságának javítása és ismertségének növelése; a 15-26 éves ifjúsági korosztály uniós

ismereteinek javítása; a magyar lakosságnak az Európát érintő vitákban való részvételének és aktivitásának növelése.

A fenti célokhoz számos program kapcsolódott. A már kiépített Lakossági EU - tájékoztató Szolgálat központi eleme a 2003 februárja óta működő EU - vonal. Az EU vonal telefonos tájékoztatása révén a lakosság továbbra is ingyenesen juthat hozzá bármilyen Európai Unióval kapcsolatos információhoz, míg az EU vonal honlapja az internet kapcsolattal rendelkezők részére nyújt széleskörű és felhasználóbarát tájékoztatást. 2006-ban on-line kérdező-felülettel, post-olási és értékelési lehetőséggel, uniós ismeretterjesztő játékokkal, rss-sel és chat-tel bővült az EU vonal honlapja. Az EU vonalat egy év alatt 54 394-en keresték telefonon és 7701-en interneten. Ez 2005-höz képest 224%-os növekedést jelent a webes megkeresésekben, és mindössze 37%-os csökkenést a telefonos megkeresésekben.

A visszajelzések alapján az EU közkönyvtári hálózat szintén hatékony eszköznek bizonyult a kommunikációban. A kapott támogatásból a könyvtárak a könyvállományukat gyarapították, és EU-s tematikájú rendezvényeket szerveztek. Míg 2005-ben csak 100, 2006-ban már 60%-kal több, 160 városi és kistelepülési közkönyvtár vett részt az uniós tájékoztatásban.

Továbbra is fontos szerepet töltenek be az EU - kommunikáció decentralizált működésében az ország 18 pontján működő lakossági tájékoztató irodák - az Európai Bizottság, illetve a magyarországi fenntartók által közösen finanszírozott - Europe Direct Információs Pontok.

A 15-26 éves ifjúsági korosztály uniós ismereteinek javítása célkitűzéshez kapcsolódó program volt például az „EU: belül tágasabb az iskolákban is”. Összesen 101 hátrányos helyzetű iskolában, kb. 400 EU tanórán 6886 diákot ért el a program. A 6886 diák értékelése alapján (1-5-ig terjedő skálán) 4,51-es átlagot ért el a rendezvény hasznossága.

A „Beszélgessünk Európáról - középpontban az Európai Parlament” programsorozat közvetlen brüsszeli forrásból, az Európai Parlament által finanszírozott pályázat keretében valósult meg 2006. július és 2006. szeptember között. Az öt helyszínen - Sziget Fesztivál, Egyetemisták és Főiskolások Országos Turisztikai Találkozója, Debreceni Virágfesztivál, Szegedi Halászléfesztivál, Szolnoki Gulyásfesztivál - lebonyolított játékos formában uniós ismereteket nyújtó gömbátor köré szervezett eseménysorozat az elmúlt években az egyik leghatékonyabb és legnagyobb médiavisszhangot kiváltó módszernek bizonyult a fiatalok közvetlen megszólítására. A rendezvényeken az európai parlamenti képviselők a látogatókkal beszélgettek az előre meghirdetett EU - fórumokon. A program az egyes helyszíneken, illetve a helyi televízió keresztül 400 ezer főt ért el. A programmal a látogatók 44%-a nagyon elégedett volt, 39%-a elégedett volt, 14%-a közepesen volt elégedett és csak 3% volt kevéssé elégedett.

Az Európa jövőjéről szóló társadalmi vita ösztönzése érdekében - példaértékű civil együttműködés révén - számos projektek valósultak meg. „Beszélgessünk Európáról” címmel pályázatra került sor civil szervezetek részére, mely uniós témájú rendezvények szervezését

támogatta. A pályázaton 80 szervezet nyert támogatást. Az Európa jövőjéről szóló társadalmi vitasorozat célja az volt, hogy Európa-szerte élénkítse az EU -ról szóló közbeszédet a lakosság körében, párbeszédet kezdeményezzen a jövőről. A programsorozat keretében 206 rendezvényen összesen 30 ezer főt értek el a civil szervezetek.

A Merlin Színházban működő Európai Unió Tájékoztatási és Kulturális Központ volt az EU -ról folyó vita civil bázisa. A Központban 2006 során 51 különböző kulturális és szakmai program került megrendezésre európai uniós témakörben.

„Összetartó Európa - felzárkózó Magyarország” címmel konferencia megrendezésére került sor kétéves EU - tagságunk alkalmából civil szervezetek képviselőjének részvételével a Parlamentben. A rendezvényen összesen 300 civil szervezet képviselője vett részt.

A fentiekén túl meg kell említeni a belső piac működéséhez kapcsolódó, a belső piaci problémák hatékony megoldását szolgáló, ún. SOLVIT tevékenységgel összefüggő országos kampány sorozatot.¹⁴

Ahhoz, hogy a fenti elvek, célkitűzések megvalósuljanak, szükség van az azokat végrehajtó szervekre. Hazánkban az EU kommunikációban a legfontosabb szerep a Külügyminisztériumnak jut, de meg kell említeni az egyes minisztériumokat, az Európai Bizottság Magyarországi Képviselőt és az Európai Parlament Tájékoztatási irodáját is. Ezek bemutatása előtt azonban hazánk egyik fő Európai Unió információ csatornája, Az EU tájékoztató szolgálat kerül bemutatásra.

A hazai EU kommunikáció legfontosabb csatornája

Euvonal - EU tájékoztató szolgálat

A Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma 2003 elején indította el a lakosság uniós felkészülését segítő telefonos és internetes szolgáltatását. Az Eu vonal elnevezésű szakmai tájékoztató szolgálat a nagyközönségnek nyújt az Európai Unióval kapcsolatos ismereteket és gyakorlati tudnivalókat.

Az Euvonal az Európai Unióról és tagországairól, a szervezet tevékenységéről, és Magyarország európai uniós lehetőségeiről és kötelezettségeiről nyújt információt. Nagy hangsúlyt fektet emellett a tagsággal járó, a lakosság mindennapi életét közvetlenül befolyásoló tények bemutatására, a hétköznapiakban felhasználható és szükséges praktikus ismeretek átadására.

Az Eu vonal célja, hogy az Európai Unióval kapcsolatban felmerülő minden kérdésre választ adjon. Nem száraz jogszabályokat és elemzéseket ismertet az érdeklődőkkel, hanem gyakorlati információkat nyújt a mindennapi életünket közvetlenül befolyásoló változásokról.

---

¹⁴ Az uniós tagsággal összefüggő kommunikáció - Külügyminisztériumi jelentés az országgyűlés számára 2006.

Az Eu vonalhoz bárki intézhet kérdéseket az Európai Unióval kapcsolatban. A kérdésekre lehetőség szerint a tanácsadók azonnal válaszolnak. Ha a válasz további kutatást igényel, az Eu vonal három munkanapon belül - igény szerint telefonon, faxon, postán vagy e-mailben - küldi el válaszát. A leggyakoribb kérdéseket az Euvonal honlapja is közzéteszi, ahol azok téma szerint rendszerezve mindenki számára hozzáférhetőek.

A www.eu2004.hu honlap az Európai Unióval, tagországaival, illetve Magyarország csatlakozásával kapcsolatos alapinformációkat, ismertetőket, tanulmányokat és gyakorlati információkat közöl. A honlap rovatai (Aktuális, Tények, Tagság, Mindennapok, Kérdések-válaszok) rövid ismertetőkből foglalják össze a tényeket, tagsággal járó kötelezettségeket, jogokat, a mindennapi életünket meghatározó változásokat és a leggyakrabban feltett kérdéseket.

V. Az EU kommunikáció szervei Magyarországon

I. Külügyminisztérium

A Külügyminisztérium kiemelt szerepet tölt be az EU kommunikációs stratégia végrehajtásában. Egyrészt a Külügyminisztérium irányítja Magyarország külső kommunikációját az EU intézményei, tagországi és társadalmi felé. E téren szerzett tapasztalatai a belső kommunikációs stratégiában is felhasználhatók. Másrészt az 1990-es évek közepe óta a Külügyminisztérium a magyar csatlakozási folyamatról szóló belső tájékoztatás szakmai felelőse.

Jelenleg az EU kommunikációért a Külügyminisztérium EU Kommunikációs és Közkapcsolati Osztálya felel. Ellátja a magyar EU - tagsággal kapcsolatos lakossági tájékoztatási és kommunikációs feladatokat, továbbá az EU -beli kommunikációs feladatokat. Egészen pontosan az alábbi feladatok tartoznak a hatáskörébe:

- a lakosság tájékoztatása az EU tevékenységéről és azt ezt szolgáló eszközrendszer (Euvonal Telefonos Tájékoztató Szolgálat, Europe Direct európai információs pontok vidéki hálózata, az EU közkönyvtári hálózat működtetése)
- háttér tájékoztatás az uniós témákról
- az EKTB Kommunikációs Szakértői Munkacsoportjának működtetése
- Magyarország képviselete az Európai Tanács Információs Munkacsoportjában és más EU intézmények kommunikációs munkájában
- Közreműködés az EU - kommunikációs irányelvek, feladatok kidolgozásában és megvalósításában, valamint az ezzel kapcsolatos hazai és EU projektek és pályázatok lebonyolításában¹⁵

A lakossági EU kommunikáció területén, a Külügyminisztérium 2007 és 2010 között is folytatja együttműködését a társadalmi szervezetekkel, amelynek során például a reflexiók időszak

---

¹⁵[www.kulugyminiszterium.hu/kum/hu/bal/Kulugyminiszterium/a_Kulugyminiszteriumrol/Szervezeti_felépítés/Dr. Goncz. Kin ga_titkarsaga/komm_kozkapcs/](http://www.kulugyminiszterium.hu/kum/hu/bal/Kulugyminiszterium/a_Kulugyminiszteriumrol/Szervezeti_fel%C3%A9p%C3%ADt%C3%A9s/Dr_Gonczi_Kin_ga_titkarsaga/komm_kozkapcs/)

szinte valamennyi sikeres programja a civil szervezetekkel közösen valósult meg. A „civil híd” megépítése bevonta a polgárokat az Európa jövőjéről folytatott vitába és felkeltette az állampolgárok érdeklődését az uniós ismeretek iránt. Az uniós kommunikációban nyert tapasztalatok azt mutatják, hogy a civil szervezetekkel közösen kitalált és megvalósított rendezvények valódi igényt elégítenek ki megfelelő formában. Az együttműködés az EU intézmények kommunikációs politikájának tagállami végrehajtására is kiterjed. A 2011-es magyar EU elnökségre történő felkészülés a tárca egyik legfontosabb feladata¹⁶

Természetesen a Külügyminisztérium feladatain túl még a többi minisztérium is kapott és a jövőben is kapni fog EU kommunikációval összefüggő feladatokat. A teljesség igénye nélkül, az érdekesség szempontját figyelembevéve érdemes áttekinteni ezeket a feladatokat egyes „népszerűbb” minisztériumoknál, természetesen kiemelve a legfontosabbakat.

MINISZTERELNÖKI HIVATAL:

- „EU - fórum” lakossági fórumon alapuló TV-műsor sorozat
- Merlin Európai Tájékoztatási és Kulturális Központ
- Szeminárium- és beszélgetéssorozat civil szervezetek számára a sikeres EU - tagságról

EGÉSZSÉGÜGYI MINISZTERIUM

- Egészséghatás-vizsgálatok
- Közösségi Népegészségügyi Program

FÖLDMŰVELÉSÜGYI ÉS VIDÉKFEJLESZTÉSI MINISZTERIUM

- Tájékoztatás
- Vidékfejlesztés
- Kiállítások

GAZDASÁGI ÉS KÖZLEKEDÉSI MINISZTERIUM

- „EU reflexió lapok” (véleményt kérő lapok)
- KKV fejlesztési projektek bemutatása
- Roma Vállalkozói Program

A fenti, korántsem teljes felsorolásból jól látható, hogy az EU kommunikációban a különböző rendezvények, projektek, pályázatok útján az egyes minisztériumoknak is fontos szerep jut.

II. Az Európai Bizottság Magyarországi Képviselete

---

¹⁶ A Külügyminisztérium civil kapcsolatok fejlesztését szolgáló irányelvei a 2007-2010 közötti időszakra

Magyarország és az Európai Unió hivatalos kapcsolata 1988-ig nyúlik vissza, amikor hazánk a közép-kelet-európai térségben az elsők között létesített diplomáciai viszonyt az Európai Közösséggel. Az Európai Bizottságot képviselő delegáció 1990. november 29-én nyílt meg az I. kerületi Bérc utcában. Ez a nagy létszámmal működő misszió aktívan segítette Magyarország felkészülését az európai uniós csatlakozásra, koordinálta a bizottság előcsatlakozási programjaival kapcsolatos feladatokat, s a bővítési kommunikációs stratégia keretében tájékoztatta a magyar állampolgárokat a csatlakozási folyamatról. Feladatai közé tartozott a tagjelölt Magyarország számára kialakított támogatási programok (pl. a PHARE) menedzselése is.

A csatlakozás napjával, 2004. május 1-jével a delegáció teljesítette küldetését, s átadta helyét az Európai Bizottság Magyarországi Képviselőténak. A képviselő elsődleges feladata a bizottsági politikák, lépések, álláspontok, események közvetítése a magyar média, a társadalmi és gazdasági körök és a nyilvánosság számára, illetve a brüsszeli testület tájékoztatása a magyarországi fejleményekről.

2005 nevezetes év a bizottság kommunikációs stratégiájában: a José Manuel Barroso elnök vezette testület jelentős mértékben Margot Wallström alelnök kezdeményezéseinek eredményeként gyökeres fordulatot indított be az Európai Unió és az európai polgárok, köztük a magyarok viszonyának alakításában. A hangsúly az egyoldalú tájékoztatásról áthelyeződött az európaiak aktív bevonására.

A kétirányúság és az aktív részvétel megteremtéséhez elengedhetetlen a helyi viszonyok ismerete, így 2005. szeptember 1-je óta először áll magyar vezető a magyarországi képviselő élén György Gábor személyében. A közeledés feltételei adottak, hiszen a nemzeti felmérések eredményei azt mutatják, hogy a tagság támogatottságának csökkenése dacára erős a bizalom Európa iránt, s határozottabb fellépést várnak az uniós intézményektől. Különösen a fiatalok fogékonyak, akik örömmel fogadnák a jelenleginél teljesebb körű ismereteket.

A képviselő 2006 februárjában közös épületbe, az Európai Unió Házába költözött az Európai Parlament Tájékoztatási Irodájával. A belvárosi irodaház 5. emeletén kiadványokkal és számítógépekkel ellátott információs pont működik hétköznapi 9-től 19 óráig. A látogatók leggyakrabban pályázati, tanulási és utazási lehetőségek, valamint az unión belüli munkavállalás feltételei iránt érdeklődnek. Az Európai Unió Háza havonta rendez nyílt napot diákoknak és tanároknak, akik korszerű technológiák segítségével kaphatnak betekintést a tudásalapú társadalom, a nyelvoktatás, a megújuló energiaforrások vagy a környezetvédelem kérdéseibe. A kapunyitás jegyében utcai majálissal ünnepelték meg az első május 9-ei Európa Napot a Belvárosban. Egyre több programot kínálnak a diákoknak, együttműködnek a felsőoktatási intézményekkel és a tudományos műhelyekkel. Konferenciáikat nemcsak szakemberek, politikusok látogatják, hanem a sajtó és a nagyközönség is. A civil szervezeteknek szóló pályázatok nyertesei havonta rendeznek vitát az uniós élet kihívásairól és lehetőségeiről. Rendszeresen szerveznek brüsszeli utakat a sajtóban, a politikában, a civil világban és a tudományban tevékenykedő

partnerek számára annak érdekében, hogy személyes tapasztalatokat szerezve jobban megismerjék az európai uniós intézmények működését.

Az Európai Bizottság által létrehozott és a képviselőlet által koordinált európai információs hálózatok óriási segítséget nyújtanak abban, hogy emberközelibe kerüljön az Európai Unió. Az állampolgárok, üzleti vállalkozások, hallgatók, oktatók és kutatók országszerte bizalommal fordulhatnak a megyei Europe Direct irodák, Európai Dokumentációs Központok és Euro Info Központok munkatársaikhoz. Emellett rendelkezésükre áll a neves szakértőkből álló Team Europe, amelynek tagjai szívesen vállalnak előadást uniós témakörben. Csak egy telefon, email vagy fax a képviselőre, és már küldik is a hozzáértő előadót! Nagy hangsúlyt fektetnek az országos, regionális és a helyi médiával való kapcsolatok ápolására, hiszen a lakosság túlnyomó része ezekből a forrásokból tájékozódik. 2007-től honlapjuk is megújult, több információval és speciális, többek közt a fiatalabb korosztályokat célzó tartalommal. Cél az, hogy eszközeikkel hozzájáruljanak az európai közösségi tér megteremtéséhez, és létrehozzák a megfelelő kereteket a hazai párbeszédhez.¹⁷

III. Európai Parlament Tájékoztatási Irodája

Az Európai Parlament valamennyi uniós tagállam fővárosában - így Budapesten is - működtet egy ún. tájékoztatási irodát, amelynek a lakosság, illetve a sajtó legszélesebb körű tájékoztatása a feladata.

Ez a konkrét kérdések megválaszolásán túl az Európai Parlamentiől szóló tájékoztató anyagok terjesztését, szemináriumok és találkozók szervezését, sőt igény esetén az EP képviselőkkel történő kapcsolatfelvételt is jelenti. Az irodák kapcsolatot tartanak az országos és helyi hatóságokkal, illetve a civil társadalom képviselőivel. Az iroda ezen kívül informálja az Európai Parlament brüsszeli központját a hazánkban zajló politikai eseményekről, illetve a magyarok Európai Parlamentre vonatkozó véleményéről, kéréseiről, petícióiról.

Budapesten a Tájékoztatási Irodát - amelynek először az Országház adott otthont - 2003. január 30-án nyitotta meg Pat Cox, az Európai Parlament elnöke és Dr. Szili Katalin, az Országgyűlés elnöke.

Az Európai Parlament Tájékoztatási Irodája és az Európai Bizottság Magyarországi Képviselőlete - számos más európai fővároshoz hasonlóan - 2006 februárja óta Budapesten is közös épületben, a belvárosi Európai Unió házában működik.

A Tájékoztatási Iroda internetes honlapján bemutatja az elmúlt időszak főbb kiadványait és nyújt egy különleges szolgáltatást is, ez pedig nem más, mint a „A Parlament az Ön szolgálatában”.

---

¹⁷ Az Európai Bizottság Magyarországi Képviselőletének tájékoztatása

A "Parlament az Ön szolgálatában" menüpont áttekintést nyújt az európai polgárok jogairól, illetve segít a témával kapcsolatos további tájékozódásban.

Az európai polgár alapvető joga, hogy petíciót nyújtson be az Európai Parlamenthez. Az ilyen petíciók felhívják az Európai Parlament figyelmét azokra az esetekre, amelyekben egy tagállam, egy helyi hatóság vagy más intézmény az európai polgár jogait megsértve jár el.

A Tájékoztatási Iroda honlapja segítségével megismerhetjük az EU szerveit, hasznos információkat kaphatunk az alapvető jogainkról, vagyis a hatékony és sikeres kommunikáció iránti EU vágy itt is tetten érhető. A honlap részletes bemutatását mellőzve megállapítható, hogy könnyen áttekinthető, könnyen kezelhető, ami azért is fontos, hogy a szükséges információkat bárki elérheti. Természetesen ez még nem minden, mert sokkal több magyar állampolgárral kell megismertetni az EU működését, és ezért nagy feladat hárul mind az Európai Parlament Tájékoztatási Irodájára, mind pedig a fent bemutatott Európai Bizottság Magyarországi Képvisletére.¹⁸

Az Európai Unió kommunikációjának eredményei a közvélemény kutatások szemszögéből

A fentiekben bemutatott Európai Unió kommunikációs politika konkrét eredményei a közvélemény kutatási adatokból szűrhetők le a legjobban. A kommunikáció eredményeit most az Európai Bizottság Magyarországi Képvislete számára Magyarországról készült Eurobarometer felmérésen keresztül mutatom be. A kutatás az Európai Bizottság Tájékoztatási Főigazgatóságának Sajtó és Kommunikációs Szolgálat Igazgatósága kérésére és koordinálásával zajlott.

Természetesen most csak egyes, fontosabb területek kiragadására van lehetőség, de ezek is jól bemutatják azt, hogy az Európai Unió kommunikációja sikeres, eredményes vagy sikertelen, eredménytelen.

Korosztályt tekintve a legfiatalabbak, foglalkozást tekintve a menedzserek és a diákok a leginkább nyitottak az európai integráció iránt. Az ő körükben szinte minden, az EU - val kapcsolatos kérdés magasabb támogatást mutat, mint a többi csoportban. A nemek, lakóhely nagysága vagy földrajzi elhelyezkedése és a politikai beállítottság szerinti megoszlások a legtöbb kérdésben nem mutatnak jelentősebb különbségeket.

Intézményekbe vetett bizalom

A magyarok az EU átlagánál jóval nagyobb arányban bíznak a nemzeti és az EU-s intézményekben. 2006 tavaszán az EU -ban bízók aránya a lakosságon belül elérte a 70%-ot, ami jóval magasabb az EU -átlagnál. Ez abból a szempontból is érdekes, hogy hazánkban az EU -tagságot támogatók aránya ennél a szintnél jelentősen alacsonyabb, és az összes tagország átlaga alatt marad.

---

¹⁸Az Európai Parlament Tájékoztatási Irodájának tájékoztatása

Tájékozottság, ismeretek az Európai Unióról

Az Eurobarometer 2006 tavaszán is megkérdezte az embereket, hogy mennyire tartják magukat tájékozottnak az EU -t érintő kérdésekben, majd egy rövid kérdéssor segítségével ellenőrizte, hogy a legalapvetőbb dolgokban tájékozott-e a megkérdezett. A magyarok kevésbé bíznak tudásukban, de a feltett kérdések többségét jobban válaszolták meg az EU átlagánál. Tájékozottságuk mértékének növelését ugyanakkor sokan nem tartják fontosnak.

A magyarok elsődleges információ-forrása az Unió ügyekben továbbra is a televízió. Annak ellenére, hogy az internet használata folyamatos növekedést mutat Magyarországon, az uniós ügyekről interneten tájékozódók aránya csökken.

Az EU intézményeinek ismertsége

A korábbi eredményekhez hasonlóan, Magyarországon az Európai Parlament a legismertebb EU -s intézmény, a megkérdezettek 88%-a hallott róla. Ezt követi az Európai Bizottság, illetve az Európai Tanács. A legkisebb arányban az Európai Központi Bankról és az Európai Közösségek Bíróságáról hallottak a magyar megkérdezettek.

Hasonló rangsor rajzolódik ki az intézmények között akkor is, ha az a kérdés, hogy a megkérdezett megbízik-e az adott intézményben. Az Európai Közösségek Bíróságának a megkérdezettek egy része anélkül is bizalmat szavazott, hogy hallott volna róla korábban. Ezzel együtt a magyarok az Európai Központi Bank kivételével az összes többi felsorolt intézményben jobban bíznak, mint az EU átlaga.

Az EU a magyar médiában

A magyarok döntő többsége szerint a televízió, a rádió és a sajtó is megfelelő mennyiségben foglalkozik az EU -t érintő események, hírek bemutatásával. Viszonylag magas azonban azok aránya is, akik szerint túl kevés EU - információt ad a hazai média. Túl soknak a sajtóban, a televízióban és a rádióban is az emberek kevesebb, mint tizede találja az EU -val kapcsolatos témákat.

A magyar megkérdezettek valamivel több mint fele tartja objektívnek az EU -val kapcsolatos tájékoztatást. Az objektivitás megítélésekor nem mutatkozik jelentősebb eltérés az önmagukat jobboldalinak és az önmagukat baloldalinak tartó megkérdezettek véleményében.

Az Európai Unió jelentése és szerepe

2006 tavaszán az Európai Unió megítélése lényeges javulást mutat Magyarországon, de még mindig csak a megkérdezettek alig több mint fele mondta, hogy pozitív kép alakult ki benne az EU -ról.

Az utazás, tanulás, munkavállalás szabadsága még mindig az EU elsődleges jelentése a magyarok számára. Emellett a magyarok több terület közül a legpozitívabb szerepet a terrorizmus elleni küzdelemben és a hazai környezetvédelemben tulajdonítják az EU -nak. Az emberek harmada szerint azonban az infláció alakulásában negatív szerepet játszik Magyarországon az EU.¹⁹

Végezetül érdemes megvizsgálni azt is, hogy az emberek milyen kommunikációs csatornáktól várnák el a legfontosabb információkat. Magyarországon - akárcsak az unió más országaiban - a televízió a lakosság számára az elsődleges információforrás, melyet a rádió és a napilapok követnek (European Commission, 2006a: 21). Ugyanakkor fontos az az adat, hogy a magyarok több mint fele a politikusoktól várna több tájékoztatást európai uniós ügyekben, annak ellenére, hogy más kérdésekben igen alacsony a politikai elit hitelessége (Szonda Ipsos, 2006: 80). Ugyanígy sokan szívesen fogadnák az EU -s információkat a brüsszeli intézményekben dolgozó magyaroktól és az uniós pályázatokon eredményeket elérő sikeres vállalkozóktól.²⁰

A fent ismertetett közvélemény kutatási adatokból kiolvasható, hogy hazánkban az Európai Unióval kapcsolatos kommunikáció nem működik rosszul, azonban hatékonyságán, intenzitásán van még mit javítani. Ez azért is lenne fontos, mert a magyar állampolgároknak jobban tudatosítani kellene azt, hogy ők is egyenrangú polgárai az Európai Uniónak és a sikeres jövő érdekében ehhez társítani kell a megfelelő informáltságot, tájékozottságot is. Ezen a területen hazánk jó úton jár, azonban sokszor úgy érezhető, hogy csak bizonyos társadalmi csoportokat érdekel igazán a jövőnket is jelentő Európai Unió.

---

¹⁹ Nemzeti jelentés összefoglaló, jelentés az Európai Bizottság Magyarországi Képviselte számára:
www.eu.hu/img/eb65/osszefogl.doc

²⁰ http://www.euvonal.hu/images/egyutthato/problemak_vegl.pdf?PHPSESSID=a543

Befejezés

Dolgozatomban kísérletet tettem arra, hogy körbejárjam az Európai Unió kommunikációját, annak működését, szabályozási hátterét és esetleges problémáit. Összességében megállapítható, hogy egy „fiatal”, formálódó, finomodó és egyre fontosabb területről van szó. A kommunikáció ugyanis az Európai Unió egyik meghatározó politikája, mivel ennek segítségével jutnak el a legfontosabb információk a polgárokhoz, és az érdeklődőkhöz.

Fontos, mivel az Európai Unió nem engedheti meg magának azt a luxust, hogy társadalmát tájékozatlan polgárok alkossák vagy olyanok, akik bizalmatlanok az Unióval szemben, hiszen a zavartalan és eredményes működéséhez elengedhetetlen a polgárok véleményének meghallgatása, formálása, tudásuknak a bővítése is.

A sikeres kommunikáció érdekében össze kell fognia a tagállamoknak és az Európai Unió intézményeinek, és mindig hiteles, megbízható és pontos információkat kell szolgáltatniuk a közvélemény számára. El kell érni azt is, hogy a belpolitika ne használja a negatív eredmények eltakarására az Európai Uniót, mivel ez káros a hitelesség szempontjából és az Európai Unióba vetett bizalmat is jelentősen csökkenti.

Nagyon lényeges az is, hogy a fiatalok kapjanak egy oktatást, ismeretterjesztést az Európai Unióról olyan szakemberektől, akik képesek közérthetően és érdekesen kommunikálni az Európai Unióról, mivel csak így érhető el az, hogy 15-20 év múlva végre a társadalom döntő többsége pontosan tisztában legyen azzal, hogy uniós tagságunk mennyire fontos és rendelkezzen a boldoguláshoz szükséges alapvető információkkal is.

Végezetül az Európai Unió kommunikációjáról elmondható, hogy céljai korrektek, elérhetőek, megvalósíthatók, de ehhez az érintettek, elsősorban a kommunikációval foglalkozó szakemberek aktivitása, elhivatottsága valamint a befogadó polgárok pozitív hozzáállása is szükséges, illetve az Európai unió döntéshozóinak és a nemzeti parlamenteknek, döntéshozóknak is meg kell alkotniuk a megfelelő, hatékonyságot segítő szabályozási hátteret.

IRODALOMJEGYZÉK

- The European Commission Communication Directorate-General - Annual Activity Report 2006
- COM(2005) 494 - A Bizottság közleménye a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának (D-terv)
- Jelentés az európai kommunikációs politikáról szóló Fehér Könyvről (2006/2087(INI)) - Kulturális és Oktatási Bizottság, előadó: Luis Herrero-Tejedor
- 1198/2002. (XII.6.) Kormányhatározat az Európai Unió csatlakozás társadalmi kommunikációjáról
- Melléklet az 1198/2002. (XII./.) Kormányhatározathoz: A Kormány EU-kommunikációs stratégiájának fő elvei
- A magyar társadalom EU-kommunikációs stratégiája, szakértői dokumentum 2002.
- „Beszéljünk Európáról” nemzeti akcióterv a társadalmi párbeszéd elősegítésére
- „Együttható” beszélgetéssorozat az EU-kommunikáció megújításáról
- Általános jelentés az Európai Unió tevékenységéről 2005.
- www.kulugyminiszterium.hu
- Jelentés a szélessávú kommunikációra vonatkozó európai politika kialakításáról (2006/2273(INI)) - Ipari, Kutatási és Energiaügyi Bizottság, előadó: Gunnar Hökmark
- Sükösd Miklós: Kommunikációs deficit Magyarország európai uniós csatlakozásának médiabemutatásában
- www.europarl.europa.eu
- Párbeszéd az állampolgárokkal - a magyarországi civil szervezetek D-terve 2006-ra
- COM(2006) 35 Fehér Könyv az európai kommunikációs politikáról
- Eu Alapjogi Charta
- Your Voice in Europe ismertetője
- EUvonal - EU tájékoztató szolgálat ismertetője
- Tájékoztatás és kommunikáció - <http://europa.eu>
- 1043/2004. (V. 7.) Korm. Határozat az EU Kommunikációs Közalapítvány megszüntetéséről
- 1112/2003. (XI. 11.) Korm. Határozat a kormányzati európai uniós kommunikációról
- 2112/2006. (VI. 28.) Korm. Határozat a Magyar Köztársaság minisztériumainak felsorolásáról szóló 2006. évi LV. törvény 3. §-ából eredő egyes feladatok végrehajtásáról
- Nemzeti jelentés - összefoglaló: www.eu.hu/img/eb65/osszefogl.doc
- Az Európai Parlament Tájékoztatási Irodájának tájékoztatása
- Az Európai Bizottság Magyarországi Képviselőtétének tájékoztatása
- A Külügyminisztérium civil kapcsolatok fejlesztését szolgáló irányelvei a 2007-2010 közötti időszakra
- Az uniós tagsággal összefüggő kommunikáció - Külügyminisztériumi jelentés az országgyűlés számára 2006.

- Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye - Tárgy: Fehér könyv az európai kommunikációs politikáról COM(2006) 35
- VÉLEMÉNY AZ ALKOTMÁNYÜGYI BIZOTTSÁG RÉSZÉRŐL a Kulturális és Oktatási Bizottság részére az európai kommunikációs politikáról szóló fehér könyvről 2006/2087(INI) A vélemény előadója: Gérard Onesta